

1

RADOMIR DAMNJANOVIĆ DAMNJAN

31.08 –17.09.2017

Otvaranje: četvrtak, 31. avgust u 20h

Kustos izložbe: Prof. dr Ješa Denegri

Organizacija: ULUS (Udruženje likovnih umetnika Srbije)

Izložba se realizuje kao deo novoustanovljene prakse da dobitnik nagrade na Jesenjoj izložbi priredi samostalnu izložbu u jednom od izlagačkih prostora ULUS-a. Laureat Jesenje izložbe 2016. godine je Radomir Damnjanović Damnjan, i u tom cilju je priređena izložba u galeriji ULUS, na kojoj je autor iz svog bogatog višedecenijskog opusa izdvojio četiri poglavlja: izbor iz serije Intervencije, 1972, prvi put prikazane na izložbi u Galeriji SKC 1973. i tri u Beogradu neizlagana ciklusa: Potezi četkom (Pennellate), radovi iz serije Lažni Manconi (Un falso Manzoni) i izbor iz serije Pozdrav iz Pekinga (Saluti da Pechino). Po rečima prof. Ješe Denegrija, istoričara umetnosti, umetnik smatra „da će u ovom trenutku upravo takvim izborom triju poslednjih segmenata svog opusa najprimerenije predstaviti svoje sadašnje umetničke preokupacije.“

... Intervencije na štampanim formularima koji se koriste u poslovima administracije nastaju u trenutku kada se u kontekstu uvođenja novih tehnologija u umetničke prakse sedamdesetih godina prošlog veka postavlja sledeće vrlo krupno načelno pitanje: da li u takvom kontekstu još uvek postoji mogućnost opstanka manuelne discipline crteža? Damnjan primerom ovog svog rada iznosi odlučni pozitivni odgovor: naravno da postoji, ali pod uslovom da konceptualne i mentalne odluke zamene tehničku veštinu i rutinu crtanja nekog realnog ili imaginarnog

predmetnog motiva. Da bi to dokazao na delu, Damnjan uzima nekoliko štampanih formulara kao svojevrsnih ready-madea, prvog ostavlja u zatečenom stanju, dok u strukturu ostalih unosi jedva vidljive i primetne prave linije izvedene tušem uz upotrebu lenjira, da bi time izvršio prelaz od jednog ne-umetničkog materijala u delo autorovim potpisom i pečatom potvrđenog statusa „proverene umetničke vrednosti“. Konotacije ovog zahvata su višeznačne. Na nivou internog umetničkog jezika obavljena je operacija preobražaja umetničkog rada od statusa ready-madea u status potpuno inovativnog tretmana discipline crteža, na planu pak sociološkog, čak i političkog čitanja i tumačenja značenja ovog rada posredi je subverzivni gest kojim umetnik kao slobodna ličnost sebi daje za pravo da istakne prioritet umetnosti iznad svih zadatah birokratskih i ostalih stvarnih ili potencijalnih ograničavanja ponašanja ljudske jedinice u svim savremenim društvenim i političkim sistemima.

... Još 1976, dakle znatno pre nego što je u osamdesetim došlo do učestale primene postupaka „citiranja“, „prisvajanja“, „ponavljanja sa razlikama“, legitimnih „kopija“, čak i verifikovanih „falsifikata“, sve u sklopu legitimnih umetničkih poimanja epohe postmodernizma, Damnjan je izveo niz „Lažnih De Kirika“ (Un Falso De Chirico) i „Lažnih Kara“ (Un falso Carrà), da bi se odnedavno posvetio izvođenju „Lažnih Manconija“ (Un falso Manzoni). Pjero Manconi (1933-1963), preminuo u tridesetoj godini života, danas je vrlo krupno ime italijanske, evropske i svetske umetnosti. Manconijeve kutijice sa sadržinom „Izmeta umetnika“ (Merda d'artista) i kuvanih jaja kao „jestivih skulptura“ (Sculture da mangiare), u konceptu „Potrošnje umetnosti“ (Consumazione dell'arte) samo su neki od umetnikovih krajnje provokativnih postupaka na tragu postdišanovskog poimanja prirode umetnosti. Damnjana je Manconi privukao koliko zbog uvažavanja njegovih konkretnih umetničkih doprinosa toliko i zato jer je „krivotvorenjem Manconija“ mogao da i sâm pokrene ceo niz diskutabilnih i kontroverznih pitanja funkcionisanja savremenog institucionalnog i tržišnog umetničkog sistema. Ali da bi sopstvenu strategiju učinio efikasnom, Damnjan je morao da se upusti u obavljanje mnogih vrlo sofisticiranih postupaka – kao što su izvedba navodnih jaja u drvetu, drvenih kutijica u kojima su takva jaja smeštena, urađenih od stručnih pomagača – da bi posredstvom autorskog pečata, umesto vlastoručnog potpisa, garantovao pravovaljanost celog ovog poduhvata posvećenog preispitivanju odnosa između prvobitnog izvornog dela i njegovog naknadnog simulakrura. Zahvaljujući takvoj operaciji, delo jednog davno preminulog umetnika poput Manconijevog, iako istorijski veoma cenjeno ali i fizički retko, vraćeno je na savremenu umetničku scenu ne samo u obliku svojih originalima vernih replika nego pre svega i autentičnih Damnjanovih, a ne više Manconijevih,

novonastalih umetničkih tvorevina. Radove na temu odnosa Manconi-Damnjan dopunjuje serija „Manconijev desni palac“ (Pollice destro di Manzoni), što je referenca na problem umetnikovog potpisa kao obeležavanja i garancije autentičnosti autorstva umetničkog dela, u ovom slučaju primarnijeg od onog ispisanog ličnim imenom i prezimenom umetnika.

... Dok se u Intervencijama, Potezima četkom i krivotvorinama po radovima drugog umetnika bavio internim jezičkim problemima i načinima učestvovanja unutar „sistema umetnosti“, Damnjan se u segmentu izložbe nazvanom Pozdrav iz Pekinga okreće izvanumetničkim sadržajima u postupcima prisvajanja i umetničkih modifikacija poruka proširenih posredovanjem masovnih medija. On, naime, odabire naslovne ili unutrašnje stranice inostranih i domaćih dnevnih listova, iseca ih i kašira na kartonske podloge, overava autorskim pečatima, na marginama tih stranica ucrtava stilizovane stereotipne fizionomije prepoznatljivih rasnih osobina i svim tim zahvatima reaguje na brojne gotovo svakodnevne alarmantne tekuće društvene i političke vesti. Izbor ovih sadržaja kao da balansira na granici mogućih otvorenih opcija: da li ih tumačiti kao izraz autorovih subjektivnih preferencija ili pak kao njegova objektivna ukazivanja na uloge masovnih medija koji neprekidnim iznošenjem ideološki usmerenih podataka i zaključaka zasipaju sredine njihovih delovanja? No bilo koja od ovih opcija da je posredi, Damnjan ovim segmentom svoje izložbe iskazuje sopstveno ubeđenje kako bavljenje umetnošću danas i posvuda ne može i naprosto ne sme da se ogradi i omeđi jedino unutrašnjim jezičkim pitanjima, nego treba da se otvori ka referencama svakodnevne istorijske stvarnosti, ali da pri tome iznađe načine kako da se takve reference u umetniku dostupnim postupcima formulišu i saopšte. (tekst Ješe Denegrija iz kataloga “Radomir Damnjanović Damnjan”, ULUS, 2017.)

Biografija: Radomir Damnjanović Damnjan je rođen u Mostaru 1935. Godine detinjstva i školovanja proveo je u Beogradu. Slikarstvo je studirao na Akademiji likovnih umetnosti u Beogradu. Diplomirao je (1957) i magistrirao (1959).

Od 1958. priredio je veliki broj samostalnih izložbi u zemlji i inostranstvu. Značajna je njegova saradnja sa članovima grupe Gorgona na čiji poziv je izlagao u Zagrebu 1962. godine. Od sedamdesetih godina živi i stvara u Milanu. Niz značajnih samostalnih izložbi koje je do danas održao u Italiji nastavljen je izložbom Identita u milanskoj Galeriji Federico Bianchi Contemporary Art (2015).

Kao predstavnik Jugoslavije izlagao je na nekim od najznačajnijih međunarodnih izložbi:

Bijenale mediteranskih zemalja u Aleksandriji (1961), Bijenale u Sao Paulo (1963. i 1981), Dokumenta u Kaselu (1964), Bijenale mladih umetnika u Parizu (1965), Bijenale u Veneciji (1966. i 1976), Bijenale u Tokiju (1967), Non-aligned modernity, Eastern-European art and archives from the Marinko Sudac collection, FM Centro l' Arte Contemporanea, Milano (2016). Dobitnik je prestižnih domaćih i inostranih nagrada i priznanja iz oblasti likovnog stvaralaštva: Nagrada Vanda Svevo na VII bijenalu u Sao Paulu (1963), Nagrada „Nadežda Petrović“ na III memorijalu Nadežde Petrović u Čačku, Oktobarska nagrada Beograda (1964), Nagrada I anala mladih u Beogradu (1965), prva nagrada na III trijenalu u Beogradu (1967), prva nagrada na Salonu u Zadru, prva nagrada na Internacionalnom bijenalu Dunav (1968), Nagrada II festivala video umetnosti Arte video in Europa u Lokarnu (1981), Nagrada „Nadežda Petrović“ na Memorijalu Nadežde Petrović u Čačku (1986), Nagrada „Sava Šumanović“ (2011), Nagrada na Jesenjoj izložbi ULUS-a (2016).

Damnjanovi radovi se nalaze u najuglednijim muzejskim kolekcijama u zemlji i regionu (Narodni muzej i Muzej savremene umetnosti u Beogradu, Savremena galerija Zrenjanin, Muzej savremene umetnosti u Zagrebu, Muzej moderne umetnosti u Ljubljani i dr.), a istovremeno su i deo umetničkih zbirki važnih svetskih muzeja (Narodna galerija u Pragu, Muzej moderne umetnosti - Centar Žorž Pompidu u Parizu, Bobur, Muzej Gugenhajm (Kolekcija Mekgrou Hil) i Biblioteka Muzeja Moderne umetnosti (MOMA) u Njujorku, Muzej konceptualne umetnosti (MOCA) u San Francisku i dr. kao i uticajnih privatnih kolekcija i galerija (Beograd, Kragujevac, Novi Banovci Muzej Macura-Zenit 1, Zagreb Zbirka Marinka Sudca, Milano, Amsterdam, Brisel, Prag, Antwerpen, Njujork).